

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,
кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри музикознавства
та вокально-хорового мистецтва
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
Пиж'янової Наталії Володимирівни
на дисертаційну роботу Савенка Сергія Миколайовича
на тему: «Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості:
традиційні моделі та сучасні тенденції»,
представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво

Грунтовне опрацювання матеріалів дисертаційної роботи Савенка Сергія Миколайовича на тему: «Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості: традиційні моделі та сучасні тенденції» дозволяє сформулювати узагальнені висновки щодо актуальності, наукової новизни, апробації, практичного значення, а також загальної оцінки дослідження, основні положення якого винесені на захист.

Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з науковими програмами

Динамізм та глобалізація сучасного мистецтва зумовлюють виникнення та поширення різних форм хорової творчості. Одними з таких форм є конкурсно-фестивальні, які є полізмістовними, оскільки містять крім, власне, мистецької складової елементи менеджменту та маркетингу. Крім того, конкурсно-фестивальні форми хорової творчості сприяють популяризації мистецтва.

З огляду на вищевикладене, проблематика дослідження тенденцій розвитку конкурсно-фестивальних форм хорової творчості є актуальною.

Тема дисертаційної роботи Савенка С.М. пов'язана із перспективним тематичним планом науково-дослідної діяльності ОНМА імені А.В. Нежданової на 2017-2021 роки, зокрема темою № 3 «Українська музична культура на початку III-го тисячоліття», що є підтвердженням її актуальності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи зумовлена використанням Савенко С.М. адекватних та коректних методів дослідження.

Зокрема, аналітико-реферативний метод використаний у процесі дослідження питань розвитку конкурсно-фестивальних форм хорової творчості, аналітично музикознавчий – при опрацюванні нотних текстів, методи спостереження, порівняння та узагальнення уможливили проведення аналізу виступів на фестивалях і конкурсах.

Достовірність отриманих та відображених у дисертації наукових результатів ґрунтується на опрацюванні автором праць провідних вітчизняних та зарубіжних учених, у яких висвітлюються питання історії хорової музики, хорознавства, теорії та історії диригентської майстерності, а також на виконаному самостійно значному обсязі розробок з використанням таких методів дослідження, як аналітико-реферативний, конкретно-історичний, термінологічний, також, історико-типологічний підхід.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає у тому, що «вперше в українському музикознавстві та хорознавстві предметом спеціального дослідження стали конкурсно-фестивальні форми та явище конкурсно-фестивального руху в галузі хорової творчості в його системній цілісності.» (цитата за текстом рукопису с.5).

Дисертантом представлена класифікація конкурсно-фестивальних форм в галузі хорової творчості та розроблено аналітичний підхід у дослідженні відповідних явищ конкурсно-фестивального руху; виявлені сформовані традиції в організації та проведенні міжнародних та національних хорових фестивалів та конкурсів; досліджено сучасні тенденції в розвитку національних хорових фестивалів та конкурсів.

Дисертаційне робота представлена у вигляді наукової кваліфікаційної праці, яка складається з трьох розділів, кожний з яких є цінним елементом, що доповнює розуміння цілого, а саме – специфіки реалізації конкурсно-фестивальних форм хорової творчості.

Так, параграф 1.1 **«Конкурси та фестивалі як вагома складова сучасної хорової творчості: до постановки проблеми»** пов'язаний із формуванням термінологічного базису, необхідного для розуміння логіки дослідження, розкриття питань, які будуть висвітлюватися у подальшій праці. Так, понятійно-термінологічний апарат доповнено дефініціями професіоналізму та виконавської академічності. Необхідно зазначити, що згадані у даному параграфі «аматорські» хори вже досить довгий час функціонують на ниві розбудови хорового виконавства України, а це є додатковим аргументом на користь вибору тематики дисертаційної роботи як такої, що не лише розкриває питання конкурсно-фестивальних руху, а й акумулює інформацію щодо сучасного хорового виконавства в іменах та постатях.

Параграф 1.2 **«Генезис конкурсно-фестивального руху в хоровій творчості»** присвячений дослідженню становлення та розвитку хорового фестивального руху. На думку опонента, позитивним є розгляд історичних передумов виникнення та поширення фестивалів. Фестиваль, як форма свята, об'єднує усі без виключення народності та релігії. Так, дисертантом лаконічно розглянуто історичні аспекти проведення музичних змагань в Античну епоху, Середньовіччя, Відродження, період романтизму та ХХ століття (довоєнний та післявоєнний період).

Далі, дисертант, спираючись на дедуктивний метод, висвітлює процес становлення конкурсного руху в Європі загалом та акцентує увагу на Україні, починаючи з повоєнного часу. Окрему увагу Савенко С.М. акцентує на значенні та функціях національних фестивалів.

Як підсумок історіографічного аналізу дисертант проводить паралелі та звертає увагу на відмінностях між конкурсом та фестивалем.

Занотовані окремими абзацами успіхи вітчизняних митців на різноманітних конкурсах та фестивалях, а, також, значення таких перемог для розвитку хорової творчості України – заслуговують на позитивну оцінку, оскільки додатково дозволяє зрозуміти значення конкурсно-фестивального руху для підвищення майстерності хорових колективів, обміну досвідом, зрештою, додатково висвітлює видатні досягнення вітчизняних митців.

Параграф 1.3 **«Творчі змагання в контексті процесів глобалізації та локалізації»** присвячений глобальному та локальному рівням розвитку хорової творчості у контексті хорового фестивального руху. У сучасних умовах фестивалі вийшли за рамки виключно культурних подій, а й стали формою комунікації, що є проявом глобалізації. У параграфі розглянуто паралелі між глобальним та локальним у контексті хорового конкурсно-фестивального руху.

Таким чином приходимо до висновку, що перший розділ представляє собою аналіз історичного розвитку та еволюцію фестивального та конкурсного руху в Європі й, зокрема, в Україні, знайомить нас з персоналіями і окремими хоровими колективами на мапі нашої країни, систематизує базові теоретичні поняття та дефініції, необхідні для подальшого розуміння та екскурсу в проблематику дослідження.

У 2 розділі, параграфі 2.1 **«Досвід міжнародних мистецьких форумів: аналіз і спроба класифікації»** представлено вдалу спробу аналізу організації міжнародних хорових форумів. Критеріями класифікації фестивально-конкурсного руху у параграфі виступили: форми організації; завдання та форми проведення.

Окрему наукову цінність представляє наведений в параграфі аналіз організації та проведення відомих хорових конкурсів у Європі. Так, ґрунтовно описано історію їх започаткування, принципи конкурсного відбору, функціонування, критерії оцінювання переможця та винагороди.

Даний параграф є своєрідним путівником по найпрестижнішим хоровим фестивалям Європи для диригента та його колективу. Цей параграф розкриває як історичні аспекти (започаткування фестивалів, шлях їх об'єднання в

співдружності), так і практичні аспекти (аналіз необхідних умов для участі, перелік необхідних критеріїв для перемоги, репертуарна політика та інші аспекти).

У параграфі 2.2 **«Особливості функціонування хорових конкурсів та фестивалів в Україні»** висвітлено огляд конкурсів-фестивалів в Україні, починаючи з детального аналізу та переліку конкурсів і фестивалів відомих в Україні, огляду їх статусу (Міжнародний, Всеукраїнський) й закінчуючи суто менеджерськими та маркетинговими аспектами.

Дисертант звертається до емпіричного досвіду (нагадаємо, що Сергій Миколайович Савенко був одним з перших ініціаторів проведення фестивалів в онлайн-форматі ще до пандемії COVID-19), що дозволяє йому якісно класифікувати ті фестивалі та конкурси, що на сьогоднішній день існують в Україні. Дисертант виокремлює: ексклюзивний, монографічний, концептуальний, демократичний типи фестивалів та оглядає їх тематичний діапазон.

Таким чином, у параграфі проаналізовані найбільш відомі конкурси України, розглянуто історію їх створення, історію перемог найвідоміших диригентів та їх хорових колективів, що додатково вносить елементи енциклопедичності у дану роботу. Додатково, це дозволяє запам'ятати імена, що у часи незалежної України створювали професійні хори та очолювали професійну хорову справу в регіонах України.

У параграфі 2.3 **«Формування нових напрямків: конкурсно-фестивальні онлайн-заходи»** дисертант представив огляд мистецьких онлайн заходів, що є дуже актуальним в сучасній ситуації. Відповідно до тематики параграфу оглянуто найвідоміші хорові віртуальні проекти світу. Крім цього, доцільно позитивно оцінити вдалу спробу аналізу методів оцінювання фестивалів в он-лайн-форматі, особливості їх організаційних та інших аспектів.

У третьому розділі, параграф 3.1 **«Специфіка формування конкурсної програми хорового колективу»** за своїм змістом, має практичну спрямованість. У ньому дисертант розкриває основи формування репертуарного

листа та охоплює загальні питання, що є важливими для кожного хорового колективу й знайомі хормейстеру-практику.

У параграфі 3.2 **«Обов'язкові твори в палітрі конкурсно-фестивального руху»** проводиться огляд конкурсних творів (обов'язкових до виконання в окремих конкурсах), виходячи з практичного досвіду дисертанта, як керівника хорового колективу. Дисертантом проаналізовано обов'язкові до виконання твори з хорових конкурсів та фестивалів, у яких дисертант перебував у якості учасника. Результати проведеного аналізу в означеному контексті є унікальними.

У параграфі 3.3 **«Творча особистість диригента в огляді конкурсного руху»** акцентується увага на провідних якостях, якими має володіти керівник хору для успішного управління колективом в сучасних умовах та в контексті конкурсно-фестивального руху.

Теоретична цінність та практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практична орієнтованість дисертаційної роботи зумовлена висвітленням широкого кола питань, пов'язаних із реалізацією конкурсно-фестивальних форм хорової творчості.

Хорові диригенти можуть використовувати результати дослідження при плануванні репертуарної політики колективів, орієнтуватися на критерії та умови участі в найпрестижніших хорових конкурсах Європи, використовувати результати дослідження для формування стратегії участі у різноманітних фестивалях. Організатори фестивально-конкурсного руху можуть використовувати напрацювання Сергія Миколайовича Савенка, як вказівник при плануванні своєї роботи.

Окремі результати проведеного дослідження можуть використовуватися у навчальному процесі при формуванні лекційного матеріалу за предметами «Хорознавство», «Культурний менеджмент» та інших, дотичних темі дисертаційної роботи.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації

Дисертант висвітлює та апробує результати своєї наукової діяльності з 2012 року, тобто майже упродовж десятиліття.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 5 одноосібних наукових статтях, з них: 3 – у наукових фахових виданнях України, 2 – в іноземних періодичних фахових виданнях.

Враховуючи професійну діяльність та великий досвід, участь у 13 Міжнародних і Всеукраїнських наукових заходах (враховуючи тематику дисертаційного дослідження логічним було б порахувати й кількість конкурсів, у яких дисертант прийняв участь як керівник хору) – можна стверджувати, що результати дослідження відображені повною мірою.

Дискусійні положення та зауваження

У цілому схвально оцінюючи дисертаційну роботу, необхідно зазначити, що вона містить окремі положення, які, на погляд опонента, носять дискусійний характер.

Так, у другому розділі, зокрема у параграфі 2.2 дисертанту доцільно було б більш повно розкрити питання менеджменту хорових конкурсів і фестивалів в Україні. На думку опонента додаткове висвітлення зазначених питань посилило б практичну спрямованість другого розділу й дисертаційної роботи взагалі.

Попри досить повний виклад результатів дослідження, хотілося б більш конкретно уточнити наступні питання.

1. У параграфі 2.2 Ви згадуєте, що певна кількість хорових фестивалів та конкурсів в Україні, на справді, не має статусу Міжнародного (за Європейськими стандартами). Яке Ваше бачення як керівника хору, практика та організатора хорових фестивалів та конкурсів щодо вирішення питання підняття престижності конкурсно-фестивального руху в Україні?

2. У параграфі 3.1 при аналізі репертуару Ви розглядаєте питання театралізації інтерпретованого твору. Скажіть, будь-ласка, яке Ваше особисте відношення до театралізації художньо-інтерпретованих творів в контексті сучасних вимог фестивально-конкурсного руху?

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що виявлені окремі дискусійні положення, значною мірою, характеризують творчий підхід дисертанта до висвітлення проблематики роботи й не знижують позитивної оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам

Дисертація Савенка С.М. на тему «Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості: традиційні моделі та сучасні тенденції» є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить комплекс оригінальних підходів до розв'язання теоретичних і практичних питань, пов'язаних із реалізацією конкурсно-фестивальних форм хорової творчості.

Завдання дисертаційної роботи були вирішені, мета дослідження – досягнута.

Результати проведеного дослідження містять елементи наукової новизни. Дисертаційна робота за своєю структурою та обсягом повною мірою відповідає встановленим вимогам.

Автореферат є ідентичним за змістом з основними положеннями дисертації та дає переконливу уяву про виконане дослідження. У публікаціях здобувача знайшли відображення основні положення дисертації. Дисертаційна робота Савенка С.М. на тему «Конкурсно-фестивальні форми хорової творчості: традиційні моделі та сучасні тенденції» є завершеним та самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її автор Савенко Сергій Миколайович заслуговує на присвоєння наукового ступеня

кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво.

Офіційний опонент

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музикознавства
та вокально-хорового мистецтва
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

Пиж'янова Н.В.

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС	ЗВІДКОВА
<i>Людмила Н.В.</i>	<i>[Signature]</i>
Завідувач канцелярії	УДП
<i>Людмила Н.В.</i>	<i>[Signature]</i>
" 06 " 04 2021 р.	